
POLLY
ELI KUINKA PAINE LAUKAISTAAN
TERHI TARKIAINEN
TAMMI

TERHI TARKIAINEN

Polly,

eli kuinka paine laukaistaan

TAMMI
HELSINKI

Taiteen edistämiskeskus ja Suomen Kirjailijaliitto ovat apurahoillaan mahdollistaneet tämän teoksen kirjoittamisen.

1. painos
© Terhi Tarkiainen ja Tammi 2026
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
ISBN 978-952-04-8271-8
Painettu EU:ssa
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@tammi.fi

Horror vacui.

Aristoteles

Natura abhorret vacuum.

François Rabelais

Yksinään ei kukaan nauti edes näkinkengästään.

Tove Jansson: *Kuka lohduttaisi Nyytiä?* (suom. Kirsi Kunnas)

Tutkimuspäiväkirja

Lontoo, martinpäivä 1733

Kirottua. Jälleen yksi lintunen menetetty. Tämänkertainen oli kieltämättä lupaava yksilö, sitkeää tekoa mutta samalla käyttötarkoitukseen nähden aivan liian voimakas. Instrumentti kärsi mittavia tuhoja: halkeama kuvussa, irronnut kampi ja kaksi katkennutta kupariputkea. Vastaanottimen korjaamiseen ja uudelleen tiivistämiseen tulee menemään päiviä. Ja kaikki tämä vain, koska yksi mitätön lintunen pyristeli niin kiivaasti pakoon.

Elukoiden valinnassa on oltava jatkossa tarkempi, mikä tahansa otus ei voi enää kelvata. Vastaanottimen koon vuoksi ruumiinrakenteen on syytä olla pieni ja siro, liika vahvuus on vain haitaksi, vaikka se takaisikin useamman koekierroksen. Luonteeltaan soveliain on säyseä ja vaatimaton harmaavarpunen.

Sellaista ei kukaan osaa jäädä kaipaamaan, kun lähetän sen kohtaamaan pneuman henget.

I OSA

Tyhjiö

Englanti, marraskuu 1733

1. luku,

jossa tasapainoillaan kahdella pallilla

”Turha luulo”, Polly Ferguson puhisi istuutuessaan alas ja levittäessään leninkinsä helmat ympärilleen.

Hän oli käynyt ankaran taistelun raivatakseen tiensä kreivitär Bolingbroken salongin eturiviin, eivätkä pelkät tuimat mulkaisut ja kiivaat viuhkan napsutukset saisi häntä luopumaan vaivalla vallatuista paikoista. Iäkäs rouva, jonka hiuksista versoi riikinkukonsulkia, hivuttautui hetki hetkeltä lähemmäs, ja kävelykepillään lattiaa koputteleva herrasmies loi merkitseviä katseita hänen suuntaansa. Polly ei silti aikonut väistyä.

Tuoleja oli tosiaan kaksin kappalein, minkä Polly tunsi tuskallisen hyvin, koska hän istui parhaillaan molemmilla. Vaikka istuimet oli päällystetty kauniskuvioisella silkillä ja pehmustettu ylellisellä määrällä hevosenjouhia, se ei estänyt puisia reunoja painautumasta kipeästi hänen kankkuihinsa. Asento myös venytti ilkeästi hänen reisiään, mitä ei päällepäin huomannut, mutta hameiden kätköissä hänen jalkansa alkoivat vähitellen täristä rasituksesta. Niin tilava kuin kreivittären salonki olikin, paikalle mahtui rajallinen määrä yleisöä, ja kiitos linnunsulkien ja korkeiden hiuslaitteiden toisesta rivistä ei olisi nähnyt pöytää, jolla lordi Kilmoren härvelit lepäsivät.

Ja Polly, pahus vieköön, aikoi nähdä joka tuuman lordin härveleistä.

Komeaan taloon Lontoon ytimessä oli tänä marraskuisena päivänä kokoontunut sekalainen joukko seurapiirien kermaa. Vain tuolin päässä Pollysta leyhytti viuhkaansa tilaisuuden emäntä, lady Bolingbroke, joka oli jalomielisesti tarjonnut kotinsa lordi Kilmoren käyttöön näytöstä varten. Omaa kaupunkikartanoaan Kilmore suojeli satunnaisilta kävijöiltä: vain harvat ja valitut kelpuutettiin istumaan hänen päivällispöytäänsä ja todistamaan mitä ihmeellisimpiä tieteellisiä näytöksiä. Lady Bolingbroke puolestaan oli tätä nykyä Lontoon seurapiirien ehdoton ykkösnimi ja aina valmis emännöimään muodikkaita tapahtumia, kunhan vierasjoukko pysyi kyllin korkeatasoisena. Pyrkimys päästä kreivittären suosioon oli varmasti myös ensisijainen syy siihen, miksi rouva Riikinkukko oli ilmeisen valmis riistämään toisen Pollyn paikoista vaikka väkivalloin.

”Kuinka anteliasta teidän armoltanne sallia myös rahvaan edustajille pääsy salonkiinne”, Polly huomautti kreivittärelle kuuluvalla äänellä ja nyökkäsi kilpailijansa suuntaan. ”Edesmennyt aviomieheni oli kauppias – suunnattoman menestynyt toki, mutta kauppias yhtä kaikki – ja totuin asioimaan kaiken sorttisten ihmisten kanssa.”

”Alemmat luokat tuntuvat aina vievän enemmän tilaa, eivätkö teistäkin?” lady Bolingbroke myötäili. Hänen puhuessaan ilmaan pöllähti vahva brandyn tuoksu, vaikka kello kävi vasta puoltapäivää.

Polly pakotti hymyn kasvoilleen. ”Lordi Kilmoren vuoksi meidän kaikkien on oltava valmiita uhrauksiin. Paljastiko hän, millaisen kokeen aikoo tänään tehdä?”

Lady Bolingbroke huiskautti viuhkallaan. ”Voi, hän puhui jotain pumpuista ja putkista, en rehellisesti sanoen jaksanut

kuunnella. Keskityn mieluummin katselemaan, jos ymmärrätte mitä tarkoitan.”

”Kuten jokainen lordi Kilmoren kohdannut”, Polly vakuutti.

Kreivittären huomion suuntauduttua toisaalle Polly kuuli tutun äänen selkänsä takaa.

”No mutta, rouva Ferguson, pitkästä aikaa.”

Toisessa rivissä, suoraan Pollyn takana vaani Francine Dunn, hänen vanha vihollisensa kaivoskomppanian illanvietoista. Monet kerrat he olivat istuneet yhdessä päivällisillä ja saaneet riidan aikaiseksi jokaisen illan päätteeksi. Heidän aviomiehensä eivät tietysti olleet koskaan huomanneet mitään, vaan olivat pitäneet rouviensa sanailua pelkkänä ”naisten kotkotuksena”. Todellisuudessa Pollyn ja Francinen yhteenotot olivat vetäneet vertoja Hastingsille tai Agincourtille, ruumiita vain jäi sotatantereelle vähemmän. Tätä nykyä he kamppailivat samoista miehenmetsästysmaista, Polly kunniallisena leskenä ja Francine rouvana, joka mielellään esiintyi leskenä keräillessään rakastajia kuin toiset suolasirottimia.

”Francine kultaseni”, Polly tervehti sydämellisesti. ”Sanothan Polly vain, olemmehan *vanhoja* tuttuja. Herra Dunn ei taida olla paikalla? Lieneekö matkustanut taas Ranskaan?”

Francine pudisti päätään. ”Mieheni talvehtii tänä vuonna Italiassa.”

”Kuin muuttolintu”, Polly naurahti. ”Entä tyttäresi? Oletko saanut kumpaakaan heistä kihlattua?”

”Vanhimpani täytti juuri kuusi”, Francine vastasi niin jäykin leuoin, että huulet tuskin liikkuivat. ”Lapsettomana et kenties ole tietoinen siitä, ettei Englannissa ole enää tapana solmia avioliittoja alaikäisten kesken.”

”Toisaalta jos tyttäret ovat perineet äitinsä luonnon, pelkään sinun olevan auttamattomasti myöhässä, Francine hyvä.”

Francine Dunn ohitti huomion pyyhkäisemällä näkymättömän pölyhiukkasen paksulta samettihameeltaan. ”Näytät luopuneen surupukusi viimeisistäkin rippeistä”, hän jatkoi silmäillen Pollyn kirkkaan smaragdinvihreää silkkileninkiä. Se oli taidokkaasti ommeltu ja kalliimpi kuin mikään, mitä Francinella oli koskaan ollut yllään. ”Tuliko siitä kesällä jo vuosi täyteen, kun herra Ferguson nukkui pois? Tuntuu aivan eiliseltä.”

”Niinhän ajantajulle kaiketi käy, kun ikää kertyy. Päivät aivan vilisevät silmissä”, Polly sanoi ymmärtäväisesti nyökytellen. Heillä oli vain parin vuoden ikäero, mutta siitä sopi muistuttaa aina tilaisuuden tullen. ”Olet onnekas, kun oma miehesi on yhä elossa, jossain siellä kaukana. Tiedätkö, olen aina ihastellut avioliittoja, jotka kestävät puolisojen väliset meret ja mantereet. Vai niissäkö salaisuus juuri piilee?”

Rakoilevan liiton kustannuksella ivailu sai Francinen hymyn vääntymään irvistykseksi. ”Olen valinnut avioelämän suotuisat puolet ja karsinut pois tarpeettomat.”

”Tarpeettomalla tarkoittanet herra Dunnia?”

”Nimenomaan”, Francine vahvisti. ”Mutta eikö sinun pitäisi olla jo matkalla veljesi luo Skotlantiin? Sinne peräkylille kun lähtee marraskuussa, saattaa hyvässä lykyssä ehtiä perille loppiaiseksi.”

”Itse asiassa en suunnittele matkustavani tänä jouluna minnekään”, Polly ilmoitti, vaikkei asia Francinelle kuulunutkaan. ”Pysyttelen mieluummin Lontoossa, jotten menetä ainuttakaan näistä lordi Kilmoren luonnonfilosofisista näytöksistä.”

Francine tuhahti ja vilkaisi heitä ympäröivää hienostunutta, joskin varsin naisvaltaista yleisöä. ”Kyltymättömän

tiedonjanon vuoksihan me kaikki täällä olemme. Tosin muille meistä riittää yksi istuin", Francine lisäsi silmäten tuoleja, joiden väliin Polly oli hyvää vauhtia vajoamassa.

"Pidän paikkaa ystävälleni. Olet varmasti kuullut puhuttavan sellaisista, Francine hyvä. Ystävä ei iske puukkoa selkään vain koska toisen aviomies etenee kaivoskomppanian johtoon ja toisen luikkii ulkomaille."

"Kerroin ainoastaan nähneeni kaulassasi krusifiksin. Minkä minä sille voin, jos joku sai päähänsä, että olet paavinuskoinen", Francine sanoi mairea ilme kasvoillaan.

"Eikä sillä varmastikaan ollut mitään merkitystä, että minun jouduttuani epäsuosioon komppanian tilaisuuksien emännöinti siirtyi sinulle?"

"Tein vain velvollisuuteni", Francine vastasi hurskaasti.

Vaivautumatta enää jatkamaan keskustelua Polly käänsi selkänsä entiselle ystävälleen, jotta tämä saisi ihailla puukkonsa jättämää jälkeä, ja keskitti itse huomionsa takaisin estradiin. Eihän salongissa mitään varsinaista esiintymislavaa ollut, pelkkä huoneen perälle nostettu pyöreä pöytä ja sen päällä instrumentit, joita parhaillaan valmisteltiin esitystä varten. Mukana järjestelyissä näytti olevan myös Kilmoren tytär, lady Henrietta. Pian kahdeksantoista täyttävä Henrietta kuulemma nautti päästessään osalliseksi isänsä tutkimuksiin. Lordin nappaamisesta haaveilevat naiset sen sijaan olisivat mieluusti nähneet tyttären naitettavan pois tieltä, sillä harva halusi rouvaksi taloon, jossa yhä kuljeksi elävä muistutus sen edellisestä valtiattaresta.

Polly ei voinut olla miettimättä, että jos Henrietta olisi panostanut ulkomuotoonsa enemmän, kiinnostuneita sulhasia olisi kerääntynyt hänen ympärilleen haaskalintujen lailla. Mutta Henrietta rassukka oli paraikaakin pukeutunut

väljästi leikattuun vaaleanharmaaseen leninkiin, joka hänen yllään näytti pikemminkin likaisen valkoiselta säkiltä. Lordi Kilmorella olisi epäilemättä ollut varaa verhota tyttärensä mitä häikäisevimpiin asuihin ja koruihin, mutta tyttö karsasti huomiota ja uhrasi mieluummin aikansa isänsä tutkimuksissa autteluun. Ajatus isästä ja tyttärestä työskentelemässä rinta rinnan oli sinänsä sydäntälämmittävä. Samalla tavalla Polly itsekin muisti auttaneensa isäänsä sukutilan hoidossa ja käyskennelleensä tämän kanssa puutarhassa, missä he yhdessä vertailivat omenalajikkeita ja suunnittelivat uusia istutuksia. Isä oli rakastanut työntää kätensä multaan, vaikka äidin mielestä likaiset kynnenaluset eivät sopineet baronetin arvolle.

”Anna anteeksi, Polly rakas”, Jane Wheeler sanoi pyyhältäessään paikalle. Pollyn takalisto riemuitsi, kun tasapainoilu kahdella pallilla tuli päätökseensä ja Jane istuutui hänen viereensä. Osa Pollyn hameesta jäi Janen alle, mutta hän ei uskaltanut kiskaista helmaansa pois ja riskeerata repeämistä. Helman päärmäyksien pitsisomisteet oli hankittu nimenomaan tätä tilaisuutta varten, ja olisi ollut sääli, jos kalliit koristukset olisivat irronneet ennen kuin lordi oli päässyt niitä ihastelemaan.

”Eihän minulta jäänyt mitään väliin?” Jane kysyi. ”Lordi Kilmore ei ole tainnut vielä näyttäytyä?”

”Olkaa huoleti, rouva Wheeler”, Francine vastasi Pollyn puolesta. ”Rouva Ferguson on paitsi puolustanut urhoollisesti istumapaikkaanne myös lörpöttelyllään huolehtinut siitä, ettei esitys pääse alkamaan ajallaan.”

Polly oli juuri kivahtamassa osuvan huomion Francinen suuvärkin koosta, kun yleisön läpi kävi kohahdus. Pollyn ei tarvinnut kääntää katsettaan tietääkseen, että *hän* oli saapunut.

Lordi Kilmore asteli salongin poikki majesteetillisen hitaasti tuttaviaan tervehtien ja tuntemattomille valloittavasti hymyillen. Mies oli pukeutunut perin poikkeuksellisesti itämaiselta vaikuttavaan takkiin, jonka burgundinpunaiset helmat viistivät lattiaa ja leveät hihat liehuivat kuin siivet hänen askeltensa tahdissa. Avonaisen kaavun alla vilahteli luonnonvaaleasta silkistä valmistettu liivi kullanhohtoisine nappeineen ja samansävyiset silkkihousut. Lordin tummat kulmat olivat koholla ja valkoiset hampaat välähtivät näkyviin aina, kun hän tunnisti jonkun paikallaolijoista. Peruukkia miehellä ei ollut eikä hiuksia ollut edes sidottu kiinni, minkä olisi pitänyt tuntua karkealta etikettivirheeltä. Polly ei kuullut kenenkään valittavan. Lordi Kilmoren lähes pikimustiin hiuksiin oli jo ilmestynyt ensimmäiset harmaat juovat, mutta yleisvaikutelma oli yhä niin vaikuttavan tumma, että moni naisista olisi mieluusti leikannut suortuvan tai pari muistoksi. Kun avoimena hulmuavaan kaapuun ja vapaana lainehtivaan tukkaan yhdisti vielä pitkän, harteikkaan ruumiinrakenteen, lordi Kilmorea saattoi kuvailla suorastaan häikäisevän komeaksi mieheksi, joka vangitsi huomion heti saavuttuaan.

”Näitkö?” Jane kuiskasi kiihtyneenä. ”Hän katsoi suoraan sinuun!”

Polly tunsi punehtuvansa. ”Tuskinpa. Lordi Kilmore vain tervehti yleisöään.”

Niin mielellään kuin Polly olisikin halunnut uskoa Kilmoren hymyilleen juuri hänelle, salongissa huokaili tusinan verran naisia, jotka ajattelivat täsmälleen samoin. Sen jälkeen kun tieto lordin halukkuudesta solmia uusi avioliitto oli lähtenyt leviämään, hänen jokaiseen koetilaisuuteensa suorastaan tulvi naimattomia naisia. Valitettavasti mukaan mahtui aina myös niitä, jotka unohtivat olevansa jo naimisissa.

”Voi, kuinka kohteliasta arvon lordilta suoda huomiota juuri minulle”, Francine sirkutti varmistaen, että Polly ja Jane kuulivat. ”Epäilyksettä lordi Kilmore muistaa viime tapaamisemme Buckinghamin palatsissa.”

Francine tuskin oli eläissään astunut minkään sortin palatsiin, korkeintaan käynyt pyörähtämässä puutarhassa ja saanut sieltäkin häädön kosketeltuaan kukkia liian tuttavallisesti. Sen sijaan Polly tiesi varmuudella Francinen päässeen lähietäisyydelle lordi Kilmorea kuukausi takaperin, kun kauppias Goodwin oli isännöinyt tanssiaisia ahtaassa talossaan Leicester Fieldsillä, vaikkei kihtinsä takia voinut itse panna jalalla koreaksi. Kauppias oli kotoisin Manchesterista ja sen mukaisesti tanssiaisista oli muotoutunut varsin vapaamuotoinen tilaisuus, jossa kulutettiin luvattoman paljon väkijuomia ja syyllistyttiin moniin muihinkin mauttomuuksiin, niistä suurimpana Francine Dunnin kutsuminen mukaan. Jollain ilveellä Francinen oli onnistunut varastaa tanssi lordi Kilmoren kanssa aivan Pollyn nenän edestä, vaikka Pollylla oli ollut yllään räikein punainen leninkinsä, jota koiratkaan eivät voineet olla huomaamatta. Myös Francinen aviomies oli ollut paikalla ja suhtautunut yllättävän leppoisasti vaimonsa juoksenteluun toisen miehen perässä. Kenties herra Dunnin viehättävä seuralainen oli osaltaan myötävaikuttanut hänen hyväntuulisuuteensa. Silti Pollyn sappi porisi Francinen puhuessa niin itsevarmasti lordi Kilmoresta.

”Älä välitä tuosta harpusta”, Jane supisi Pollylle. ”Näin aivan selvästi, että lordin katse kohdistui sinuun. Tuskin hän edes tuntee rouva Dunnia, tai jos tunteekin, pyrkii parhaansa mukaan unohtamaan. Keskitytään nyt vain seuraamaan näytöstä. Eikö ole hassua, että vaikka oma mieheni rakentaa noita kapistuksia, en ole koskaan nähnyt sellaista käytössä?”

”Suutarin lapsilla ei ole kenkiä eikä instrumentintekijän vaimolla ilmapumppua”, Polly totesi, puristi ystävänsä kättä ja koetti rauhoittua.

Kunpa myös hänen täyttä laukkaa vilistävä sydämensä olisi totellut. Rintaa pakotti niin, ettei moiselle raville olisi luullut jäävän tilaa. Totuus nimittäin oli, että Polly oli omistautunut yksin lordi Kilmorelle lähes täysipäiväisesti kuukausien ajan aina siitä asti, kun oli kesällä päässyt eroon lesken mustistaan ja voinut taas osallistua seuraelämään täydellä innolla ja avonaisissa leningeissä. Tähän mennessä Pollyn vaivannäkö ei kuitenkaan ollut tuottanut toivottua tulosta. Lordin luo oli yksinkertaisesti mahdotonta päästä, kun ympärillä pörräsi loputon liuta nuoria, kauniita neitokaisia – ja muutama varttuneempi, sitäkin sitkeämpi liihottelija.

Kahtakymmentäviittä ikävuottaan nuoremmaksi Polly ei muuttunut, mutta hän oli varma, että onnistuisi hurmaamaan miehen paitsi kypsällä charmillaan myös itse hankitulla oppineisuudellaan. Vaikka Polly oli perehtynyt pneumaattiseen kemiaan niin perinpohjaisesti kuin ilman latinantaitoa ja yliopisto-opintoja saattoi, oli silti vaikea sanoa, kuinka paljon painoarvoa Kilmore pani luonnonfilosofian tuntemukselle, jos vastassa olivat suuret, viattomat silmät, punatut huulet ja sydämenmuotoiset kauneuspilkut. Siksi Polly koetti hänkin nyt muikistella suutaan samalla, kun ihasteli lordin aparaattia.

Sillä jos lordi Kilmore oli upea ilmestys, hänen kaksimäntäinen ilmapumppunsa oli suorastaan ylimaallinen taidonnäyte. Kyllä, Polly tiesi, että laitteessa oli kaksi mäntää, vaikkei osannutkaan aivan selittää, mikä mäntä oli. Riitti kun osasi laskea, että kaksi oli väistämättä parempi kuin yksi – ja lordi Kilmoren vehkeet olivat vieläpä muita isommat.

Instrumentti seisoi omalla pienellä jakkarallaan, joka oli koristeltu kauttaaltaan ylenpalttisin puuleikkauksin. Etummaisina jakkaran päällä olivat varsinaiset pumput: kaksi huolellisesti kiillotettua sylinteriä ja niitä pystyssä pitävät tuet. Sylintereiden sisällä piileskelivät männät, joiden ansiosta ilma saatiin siirtymään paikasta toiseen, sen verran Pollykin ymmärsi. Taaempana kohosi toinen, kapeampi ja jopa edellistä taidokkaammin koristeltu jakkara, joka kannatteli pyöreää metallilevyä ja sen päälle asetettua, vähintään kymmenen tuumaa korkeaa ja halkaisijaltaan hieman kapeampaa lasikupua. Sitä kutsuttiin vastaanottimeksi, vaikkei Polly ollut koskaan käsittänyt miksi, koska lasiastia pikemminkin menetti kuin vastaanotti mitään. Kuvun pohjan ja aluslevyn väliin jäävä rako oli tiivistetty kostealla nahkakaistaleella. Tiivistyksen onnistuminen oli keskeistä, jotta laitteen käyttäjä saattoi loihtia vastaanottimeen *tyhjiön,* aineesta vapaan tilan, jota sekä luonto että useimmat katsojat kammoksuivat.

”Hyvä luoja, että se on komea”, Jane huokaisi. ”Olen tietysti nähnyt vastaavia Arthurin pajalla, mutta täällä laite onnistuu vaikuttamaan lähes epätodelliselta.”

Polly ymmärsi, mitä Jane tarkoitti. Salongin vaaleita seinäpapereita ja ikkunoista tulvivaa valoa vasten ilmapumppu tosiaan näytti mielikuvituksen tuotteelta eikä puusta, kuparista ja lasista rakennetulta koneelta.

Puheensorina vaikeni, kun lordi Kilmore selvitti kurkkuaan ja lausui syvällä, kuuluvalla äänellä: ”Arvoisa yleisö, oletteko valmiita kurkistamaan tyhjyyteen?”

2. luku,

jossa parhaat ajatukset syntyvät paineen alla

”Tervetuloa todistamaan yhtä luonnon kiehtovimmista ihmeistä”, lordi Kilmore kuulutti levittäen samalla käsivartensa kuin kutsuakseen salonkiin kerääntyneen yleisön syleilyynsä. ”Tänään, arvon herrasväki, loihdin eteenne aidon ja täydellisen *tyhjiön.*”

Yleisön taputtaessa Kilmore tarttui sylintereihin kiinnitettyyn kampeen ja liikautti sitä näön vuoksi ylös ja alas, ennen kuin luovutti pumppaamisvastuun palvelijalleen. Polly tunsi kyseisen laitteen hyvin, hän oli todistanut sen toimintaa aiemmissa esityksissä ja saattoi siksi kuunnella vain puolella korvalla lordin selostaessa seikkaperäisesti, kuinka kaksi toisiaan vasten tasapainotettua mäntää saatiin yhdellä kammen heilautuksella liikkumaan vastakkaisiin suuntiin. Hammaspyörän ansiosta toisen männän noustessa toinen laskeutui ja päinvastoin, joten ilma imeytyi lasikuvun alta puolet pienemmällä voimankäytöllä. Polly uskoi ainakin pumpun varressa huhkivan palvelijan olevan kiitollinen tästä edistysaskeleesta.

”Olen valinnut meille täksi päiväksi pari yksinkertaista mutta yhtä kaikki mielenkiintoista koetta”, Kilmore kertoi.

”Ensimmäisenä toistan niin sanotun Boylen kokeen. Herra Robert Boylen mukaan nimetyssä kokeessa on tarkoitus luoda tyhjiö tyhjiöön, *vacuum in vacuo.*”

Polly huokaisi pettyneenä, sillä kyseinen koe ei ollut hänen mielestään järin vaikuttava. Kokeessa vastaanottimeen asetettiin vedellä täytetty astia ja siihen ylösalaisin käännetty umpinainen lasiputki, sekin vettä täynnä. Niin kauan kuin vastaanottimessa oli ilmaa, neste putken sisällä ei valunut kokonaan alla olevaan astiaan, vaan päinvastoin pysyi aina hiukan veden pintaa korkeammalla. Mutta kun ilma pumpattiin pois, vesi putkessa laski samalle tasolle ympäröivän veden kanssa. Polly oli käsittänyt, että vesi käyttäytyi samalla tavalla kuin elohopea barometrissa, joten ilmapumpulla kokeita suorittavalle vesipylvään laskeutuminen oli merkki tyhjiön saavuttamisesta. Tempun nimi tuli siitä, että pumppu paitsi tyhjensi lasikuvun ilmasta, myös jätti putkeen pienen ilmattoman taskun, siis loi tyhjiön tyhjiöön.

Lordi Kilmoren alkaessa puhua putkeen muodostuneesta Torricellin tyhjiöstä Polly huomasi miettivänsä, olisiko hänen sittenkin pitänyt vallata paikka hiukan taaempaa. Aina Kilmoren vilkaistessa yleisöönsä tämän katse tuntui singahtavan Pollyn ylitse ja osuvan hänen sijastaan – kirottu olkoon – suoraan Francineen. Polly ei ymmärtänyt, miksi Francinen piti edes jahdata Kilmorea. Montako miestä yksi nainen tarvitsi? Mutta Francine kävi aviomiehensä kanssa kieroa kamppailua korkea-arvoisista rakastajista, ja Italiassa tiettävästi herttuattaren kanssa heilasteleva herra Dunn oli parhaillaan voitolla. Polly ei voinut olla ajattelematta, että Francinea ajoi takuulla myös halu peitota hänet, olihan heidän ystävyytensä ollut yhtä verenmakuista taistoa aina kaivoskomppanian ajoista lähtien. Vaikka Kilmore oli pelkkä jaarli, Francine halusi nimenomaan

hänet päästäkseen Pollyn niskan päälle. Ja toistaiseksi hän näytti liehittelevän lordia pirun paljon Pollya paremmin.

”Seuraavassa kokeessa hyödynnämme soittokelloa, jonka näppärä instrumentintekijä on asentanut valmiiksi kuvun sisälle”, Kilmore ilmoitti ja otti vastaan uuden lasikuvun lady Henriettalta.

Haltioituneen yleisön huomio kiinnittyi lasikuvun alla erottuvaan messinkikelloon, jonka varsi työntyi vastaanottimen kannen läpi kuin pieni nuppi. Saatuaan kuvun tiivistettyä yhdessä tyttärensä kanssa lordi Kilmore tarttui puiseen kädensijaan ja kilautti kelloa kokeeksi. Messingin heleä sointi kaikui salongin tyhjistä seinistä ja sai lady Bolingbroken selittelemään vierustoverilleen, miksei ollut antanut ripustaa huoneeseen ainuttakaan taulua ranskalaisten seinäpaperien peitoksi.

”Komea ääni, vai mitä?” Kilmore naurahti, ja yleisö hymisi samanmielisenä. ”Entäpä kun teemme näin.”

Ja niin sanoessaan hän antoi Henriettalle merkin kääntää säätönuppia. Sitten oli taas palvelijan vuoro pumpata otsa hiessä. Parin gallonan vetoisen astian tyhjentyminen vei vain hetken, sitten lordi tarttui uudestaan kellon kädensijaan ja heläytti aivan samoin kuin äsken. Paitsi että tällä kertaa mitään kilinää ei kuulunut.

”Ihmeellistä, eikö totta?” lordi Kilmore sanoi heilutellessaan äänetöntä soittokelloa edestakaisin. ”Sama kello, sama liike. Voimme nähdä kielen vasaroivan kellon reunaa aivan kuten äskenkin. Soittoa ei kuitenkaan kuulu, koska nyt kelloa ympäröi tyhjiö. Edes ääni ei voi elää ilman ilmaa. Antaisimmeko sille siis pienen henkosen?”

Yleisöstä huudettiin luonnollisesti: ”Kyllä!” Lordi Kilmore toteutti katsojiensa toiveen kiertämällä lasikuvun alla olevaa venttiiliä ja päästämällä ilman takaisin sisään. Niin tehdes-

sään hän jatkoi kellon soittamista. Vaikka Polly oli todistanut samaa koetta aiemminkin, hän säpsähti jälleen kuullessaan kellon kirkkaan, vähitellen voimistuvan kilinän.

Yleisön osoittaessa suosiotaan lordi Kilmore vaihtoi tyttärensä avustuksella ilmapumppuun kolmannen lasikuvun. Tällä kertaa astia oli varsin korkea ja kapea ja yläpuolelta avattavissa. Astian sisälle ei kuitenkaan asetettu kelloa, vaan pidike, johon oli kiinnitetty kaksi toisistaan poikkeavaa esinettä: höyhen ja kolikko. Taaemmissa riveissä istuvat kurkottelivat kaulojaan nähdäkseen, mitä pöydällä tapahtui.

”Löytyykö talosta vedonlyöjiä?” Kilmore kysäisi hymyillen veikeästi. ”Kaksi aivan eripainoista esinettä. Kumpi putoaa ensimmäisenä, guinean kolikko vaiko pehmoinen höyhen? Asettakaa panoksenne!”

Salongissa puhkesi välittömästi kiivas puheensorina, kun herrasmiehet ja moni rouvistakin pani rahansa likoon, kuka höyhenen, kuka kultarahan puolesta. Guineaa veikanneet uskoivat olevansa vahvoilla, olihan kulta monin verroin kilpailijaansa painavampaa ja tulisi siksi taatusti nopeammin alas. Höyhenen kannattajat puolestaan luottivat oveluuteensa, sillä tuskin lordi Kilmore kannustaisi ketään vedonlyöntiin, ellei temppuun liittyisi jujua.

”Mitä sanot?” Jane kysyi Pollylta. ”Minä veikkaan kolikkoa.”

Tätä koetta Polly ei ollut nähnyt aiemmin, mutta hän päätti silti pidättäytyä vedonlyönnistä. ”Minä mieluummin yllätyn.”

”Raukkamaista”, huomautti Francine hänen selkänsä takaa. Sitten hän lisäsi kovaan ääneen: ”Panen likoon viisi puntaa höyhenen puolesta!”

Ilmoitus näytti tavoittavan lordi Kilmoren. ”Rohkea päätös. Toivon totisesti teidän olevan oikeassa.”

TARJOAISIKO TÄYDEN PALVELUN RATTOPOIKA OIKOTIEN ONNEEN?

Pollylla on pakkomielle, ja sen nimi on lordi Kilmore. Harmi vain, että lordin ainoa intohimo on ilmapumput. Nuori ja neuvokas leskirouva ei kuitenkaan suostu jäämään toiseksi tieteellisille kokeille vaan päättää tehdä lordin mustasukkaiseksi hankkimalla käsipuoleensa Tomin, salskean ammattihurmurin suoraan bordellista.

Hersyvässä historiallisessa romaanissa juonitellaan tie miehen sydämeen 1730-luvun Lontoossa ja tutustutaan paitsi tyhjiökojeisiin myös lordin muihin vehkeisiin jouluisessa linnassa Irlannissa.

www.tammi.fi | 84.2 | ISBN 978-952-04-8271-8

Sarja-asu: Eevaliina Rusanen | Kannen kuva: © Malgorzata Maj / Arcangel